

Innovatieplan Het Gegevenshuis

Impact maken met geodata

Managementsamenvatting

Het Gegevenshuis bereidt zich met het innovatieplan 'Impact maken met geodata' voor op een toekomst waarin data een sleutelrol speelt in maatschappelijke opgaven. We transformeren van een beheerorganisatie naar een regisseur van actuele, verbonden en betekenisvolle (geo)data. Het plan schetst een realistische maar ambitieuze route tot 2030, met een heldere visie op 2035.

Focusgebieden:

- Lange termijn (2035): maatschappelijke impact realiseren met realtime, geïntegreerde en betekenisvolle data.
- Middellange termijn (2030): toekomstbestendige organisatie met Common Ground-proof systemen, integrale registraties en wendbare teams.
- Korte termijn (2025–2027): gefaseerde uitvoering via het innovatieprogramma *Impact maken met geodata*.

Programma Impact maken met geodata (2025–2030):

- Richting 1: Innovatie in primaire en ketenprocessen (AI, RPA, slimme kwaliteitscontroles, flexibele registraties).
- Richting 2: Verkenning van onze rol in datagedreven werken (onderzoek, experimenten en adviesontwikkeling).

Concreet:

- 2025: fundament leggen – nieuw organogram, IT-vernieuwing, KPI's voor innovatie, proefproject met Vyzyr.
- 2026: richting bepalen – vorming innovatieteam, prioriteiten stellen, start verkenning datagedreven werken.
- 2027: uitvoering – pilots, integratie innovaties, zichtbare impact op o.a. woningbouw, duurzaamheid, dienstverlening.

Financiën:

- 2025–2026: uitvoering binnen bestaande begroting, focus op interne capaciteit en samenwerking.
- Vanaf 2027: aanvullende middelen nodig voor structureel innovatieteam, technieken, opleidingen en opschaling.

Waarom nu?

- Omdat niets doen leidt tot achterstand en irrelevantie.
- Omdat maatschappelijke opgaven vragen om datagedreven beleid en uitvoering.
- Omdat we klaar moeten zijn voor de toekomst van registratie: actueel, betekenisvol en proactief.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding.....	4
2. Terugblik: 30 jaar dataregistratie.....	4
3. Vooruitblik: De toekomst van dataregistratie.....	4
4. Visie en ambitie voor 2035: Regisseur van betekenisvolle data.....	5
5. Tussenambitie voor 2030: Innovatie als standaard	5
6. Programma Impact maken met geodata (2025–2030).....	5
Richting 1 – Innovatie in primaire en ketenprocessen.....	5
Richting 2 – Verkenning: onze rol in datagedreven werken	6
7. Concreet jaarplan – De stappen tot 2028	6
2025 – Organisatie op orde & fundament leggen.....	6
2026 – Richting geven & verkennen van nieuwe rol.....	6
2027 – Van plan naar praktijk	7
8. Financieel perspectief – Hoe gaan we dit financieren?	7
9. Wat als we niets doen?	7
10. Conclusie – klaar voor impact	8
11. Disclaimer – Grenzen aan voorspelbaarheid en ethische reflectie	8

1. Inleiding

Het Gegevenshuis staat voor grote veranderingen. In een wereld waarin data steeds sneller, slimmer en betekenisvoller wordt ingezet, willen we niet alleen blijven – we willen vooroplopen. Dit innovatieplan beschrijft hoe we dat gaan doen. Het plan biedt richting voor strategische keuzes en een concreet pad naar impact, gebaseerd op technologische ontwikkelingen, maatschappelijke urgentie en onze eigen veranderkracht.

2. Terugblik: 30 jaar dataregistratie

Jaren '90: papieren tijdperk en digitalisering

In de jaren negentig begon de digitalisering van gegevensbeheer voorzichtig op gang te komen. Veel registraties vonden nog plaats op papier of in lokale systemen, zonder landelijke standaardisatie. De focus lag vooral op het digitaliseren van bestaande processen. Dit ging gepaard met veel handwerk, beperkte toegankelijkheid van gegevens en vaak versnipperde informatie.

2000 – 2010: voorbereiding landelijke basisregistraties

In deze periode werd de basis gelegd voor landelijke registraties. De wetgeving voor de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) en de BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie) werd ontwikkeld. De opbouw van de BAG startte in 2008, gevolgd door de opbouw van de BGT in 2012. Het besef groeide dat centrale regie, eenduidigheid en bronhouderschap essentieel waren om de kwaliteit en toegankelijkheid van geo-informatie te verbeteren. Geo-informatie werd steeds belangrijker als fundament voor beleid en dienstverlening.

2011 – 2016: invoering van de BAG en BGT

De formele invoering van de BAG vond plaats op 1 januari 2011, en de BGT volgde op 1 januari 2016. Voorheen werd veel gewerkt met de Grootschalige Basiskaart Nederland (GBKN), maar de BGT bracht landelijke uniformiteit in grootschalige topografie. In 2015 sloot Het Gegevenshuis de laatste gemeenten aan op de Landelijke Voorziening BGT. Deze periode markeerde een omslagpunt: de basisregistraties werden de ruggengraat voor betrouwbare en actuele geo-informatie.

2016 – 2020: open data en samenhang

De overheid zette in op transparantie en het delen van gegevens. Open data werden beschikbaar gesteld voor burgers en bedrijven, en API's en dashboards maakten het mogelijk informatie te combineren en te visualiseren. Dit versterkte de roep om meer samenhang tussen registraties en legde de basis voor het SOR-denken (Samenhangende Objectenregistratie).

2020–2025: Common Ground & integrale architecturen

Met de introductie van het Common Ground-principe brak een nieuw tijdperk aan. Data werden losgekoppeld van applicaties, gestandaardiseerd en ontsloten via API's. Technologieën zoals linked data, AI voor mutatiesignalering en digitale ketensamenwerking zijn inmiddels gemeengoed. Deze ontwikkelingen zorgen voor een fundament voor integrale en toekomstbestendige geo-informatie.

3. Vooruitblik: De toekomst van dataregistratie

2035: Zelflerende systemen en datagedreven beleid

Technologie stelt ons in staat om mutaties automatisch te signaleren en te verwerken. Beleid wordt in toenemende mate real-time gestuurd op basis van data-analyse. Burgers beheren hun eigen gegevens via self-sovereign identity. Organisaties bewegen van controle naar vertrouwen.

2045 en verder: autonome en publieke data-ecosystemen

Data wordt net als elektriciteit een nutsvoorziening: betrouwbaar, universeel toegankelijk en gereguleerd. Blockchain en Digital Twins maken complexe simulaties en voorspellend beleid mogelijk. Organisaties zijn geen databezitters meer, maar actieve deelnemers in een gedeeld ecosysteem.

4. Visie en ambitie voor 2035: Regisseur van betekenisvolle data

Als we vooruitkijken naar 2035, zien we Het Gegevenshuis als regisseur van betekenisvolle en actuele (geo)data. Niet alleen verzamelen en beheren we data, maar we zorgen ook dat deze optimaal benut wordt in ketens en beleidsvorming. We maken real-time gegevensuitwisseling mogelijk, verbinden fysieke objecten met hun digitale tweeling, en benutten technologie voor maatschappelijke waarde. In die rol combineren we technologische innovatie met maatschappelijke verantwoordelijkheid. Ethiek, transparantie en uitlegbaarheid staan centraal. We zijn geen neutrale dienstverlener meer, maar een proactieve adviseur en verbinder in datagedreven besluitvorming. Zo dragen we actief bij aan oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken.

5. Tussenambitie voor 2030: Innovatie als standaard

De visie voor 2035 vraagt om een stevige tussenstap in 2030. Dan is Het Gegevenshuis een organisatie waarin innovatie vanzelfsprekend is geworden. Onze systemen zijn dan volledig API-gedreven, onze registraties zijn geïntegreerd en we werken objectgericht. Teams zijn wendbaar, multidisciplinair en in staat om snel op veranderingen in te spelen.

We bouwen aan een cultuur waarin experimenteren en leren centraal staan. Innovatie is niet iets dat ‘erbij komt’, maar maakt onderdeel uit van het dagelijks werk. Onze samenwerking met partners is structureel en gebaseerd op gezamenlijke doelen. Daarmee creëren we de basis voor verdere groei naar 2035.

Wat betekent dat concreet?

- Technische fundamenten op orde: we zijn overgestapt op een modulaire architectuur. Kernsystemen zijn API-gedreven en Common Ground-proof.
- Flexibele, lerende organisatie: we creëren ruimte voor innovatie en medewerkers zijn voorbereid op de toekomst. We trekken nieuw talent aan en behouden kennis.
- Datagedreven en verbindend: registraties als BGT, BAG en BOR etc. zijn geïntegreerd benaderbaar. Samenwerking met partners is vanzelfsprekend.
- Zichtbaar, benaderbaar en dienstverlenend: onze meerwaarde is helder en voelbaar. We communiceren actief en luisteren goed.
- Innovatie met maatschappelijke relevantie: innovaties zijn niet alleen technisch; ze maken écht verschil voor burgers, beleidsmakers en uitvoerders.
- Impact met (geo)data als kompas: we laten zien hoe onze data bijdraagt aan maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, klimaat, leefomgeving en energietransitie. Impact is ons stuurprincipe.

6. Programma Impact maken met geodata (2025–2030)

Om deze ambities te realiseren, zetten we vanaf 2025 een meerjarig innovatieprogramma op: *Impact maken met geodata*. Dit programma kent twee hoofdrichtingen.

Richting 1 – Innovatie in primaire en ketenprocessen

Deze richting richt zich op vernieuwing van onze kernprocessen rondom basisregistraties.

Denk aan:

- Automatisering met RPA en AI (bijv. BAG-processen)
- Slimmere inwinning en kwaliteitscontrole via nieuwe technieken
- Verbetering van ketenafspraken en procesoptimalisatie
- Inzet van datascience en business intelligence voor betere analyses
- Flexibeler en meer modulair registratielandschap

Richting 2 – Verkenning: onze rol in datagedreven werken

Deze richting is namelijk nog in conceptfase en is precies wat we in het programma willen onderzoeken. We zien kansen om gemeenten en andere partners te helpen bij data-intensieve opgaven, maar moeten nog bepalen wát onze rol hierin kan zijn.

Denk aan:

- Het verbinden van gegevens over domeinen heen
- Het maken van begrijpelijke visualisaties (2D/3D, dashboards, kaarten)
- Het bieden van data-advies bij maatschappelijke vraagstukken

In 2026 starten we een verkenning om deze richting verder uit te werken. Op basis van hypotheses, marktontwikkelingen en onderzoeksmethoden zoals interviews en workshops komen we tot een onderbouwd advies over deze richting.

7. Concreet jaarplan – De stappen tot 2028

2025 – Organisatie op orde & fundament leggen

We starten het programma Impact maken met geodata. In dit eerste jaar ligt de focus op het intern op orde brengen van onze organisatie en het leggen van de basis voor innovatie.

- Structuur: invoering van een nieuw organogram dat ontwikkeling, samenwerking en eigenaarschap stimuleert.
- KPI's voor innovatie geformuleerd, waaronder:
 - Zichtbaarheid en externe verbinding: op 2 juli organiseren we een netwerkbijeenkomst tijdens ons Lustrum, waarin innovatie de rode draad vormt.
 - Toekomstbestendige IT: we realiseren dit jaar een volledig vernieuwde, autonome IT-omgeving die de basis vormt voor verdere innovatie en flexibiliteit.
- Proefproject: we starten een samenwerking met Vyzyr rond automatisering van BAG-mutatiesignalering – een concreet experiment met datascience.
- Innovatieprogramma: de contouren van het programma “Impact maken met geodata” worden beschreven en afgestemd met de organisatie.

2026 – Richting geven & verkennen van nieuwe rol

- Innovatieteam: samenstelling van een team met tijd en ruimte om aan innovaties te werken.
- Innovatieplan concreet: we maken keuzes over welke thema's en processen prioriteit krijgen, inclusief een kosten en baten analyse.
- Opschaling richting 1: meerdere experimenten met procesinnovatie in registraties worden gestart of uitgebreid.
- Start verkenning richting 2:
 - Formuleren van onderzoeksvraag en hypotheses over onze toekomstige rol in datagedreven werken.
 - Onderbouwing met marktanalyses, literatuur en praktijkinzichten.
 - Uitvoering van het onderzoek via o.a. interviews, workshops en dataverkenningen.
 - Resultaat: een advies met scenario's voor dienstverlening, benodigde competenties en organisatorische randvoorwaarden.

2027 – Van plan naar praktijk

- Innovatieteam verstevigd: team werkt samen met collega's aan continu leren en verbeteren.
- Dienstverlening richting 2: start van concrete pilots met data-advies over domeinen heen.
- Opschaling innovaties richting 1: succesvolle initiatieven worden ingebed in reguliere processen.
- Impact laten zien: we tonen hoe innovaties bijdragen aan maatschappelijke thema's zoals woningbouw, duurzaamheid en dienstverlening.

8. Financieel perspectief – Hoe gaan we dit financieren?

Voor de eerste twee jaren (2025 en 2026) verwachten we het innovatieprogramma Impact maken met geodata te kunnen uitvoeren binnen de bestaande begroting. We benutten hierbij met name interne capaciteit, bestaande budgetten en externe samenwerking (zoals met Vyzyr) om op een verantwoorde manier het fundament te leggen voor verdere ontwikkeling.

Vanaf 2027 en vooral 2028 verwachten we aanvullende middelen nodig te hebben. Deze middelen zijn bedoeld voor:

- De structurele inzet van een innovatieteam;
- Aanschaf en toepassing van nieuwe technieken;
- Opleidingen en werving van expertise;
- Opschaling van succesvolle pilots naar de reguliere processen.

Concretiseren met bedragen is in deze fase lastig, maar een serieuze aanpak vraagt om een serieuze investering. In deze fase gaan we uit van zeker 3-4 ton wat extra nodig zal zijn om innovatie te institutionaliseren in de organisatie. In 2026 zal een en ander concreet worden uitgewerkt inclusief kosten-batenanalyse, zodat het bestuur verantwoorde/gemotiveerde keuzes kan maken. Voor wat betreft de batenkant zullen we hierbij inzoomen op de efficiencywinsten die in de interne ketenprocessen geboekt kunnen worden en die te verzilveren zijn doordat medewerkers de dienst verlaten, met name vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit betekent dat batige saldi die voortvloeien uit efficiencywinsten of eventueel uit groei hiervoor aangewend zullen moeten worden, zodat de huidige bijdragen van de deelnemers niet tot zo weinig mogelijk zullen toenemen. Het gaat hierbij dus om het institutionaliseren van het programmateam innovatie. Dit staat los van specifieke opdrachten die deelnemers in het kader van innovatie/datagestuurd werken bij Het Gegevenshuis willen beleggen. Deze worden op dezelfde wijze (voorcalculatie/offerte en verhoging bijdrage of eenmalige factuur) in rekening gebracht als de huidige producten en diensten. In het meest ideale geval dekken deze baten de totale kosten en kunnen de gerealiseerde efficiencywinsten als hiervoor bedoeld terugvloeien naar de deelnemers. Verwacht wordt dat dit voor 2027 en 2028 nog niet het geval zal zijn; de eind 2026 op te leveren kosten-batenanalyse zal hierover duidelijkheid geven.

9. Wat als we niets doen?

De vraag “wat als we niets doen?” is minstens zo belangrijk als de vraag “wat willen we bereiken?”. De wereld om ons heen verandert snel. Data wordt steeds meer een strategisch bedrijfsmiddel en cruciaal instrument voor maatschappelijke opgaven. Gemeenten, provincies en ketenpartners verwachten van ons dat we meebewegen – of liever nog: vooroplopen. Doen we dat niet, dan staat ons bestaansrecht onder druk. Niet omdat we niet meer nodig zijn, maar omdat anderen (commerciële partijen of andere publieke entiteiten) de rol overnemen.

De markt ontwikkelt zich snel, maar kampt ook met problemen. Grote techbedrijven zoals Meta en Google worstelen met thema's als privacy, ethiek en transparantie. Dáár ligt onze publieke kracht: wij werken vanuit publieke waarden, met oog voor legitimiteit, uitlegbaarheid en samenwerking.

Als wij nu geen actie ondernemen:

- Haalt de markt ons in, en wordt publieke regie ingeruild voor private belangen;
- Verdwijnt onze meerwaarde als publieke schakel in het datalandschap;
- Versnipperen gegevens en raken burgers het vertrouwen kwijt in digitale overheidsinformatie;
- Komen innovaties elders tot stand, zonder dat we daar als publieke sector grip op hebben.

Daarbij moeten we ook het langetermijnperspectief onder ogen zien. Als data zich ontwikkelt tot een nutsvoorziening, zal de rol van organisaties als Het Gegevenshuis veranderen of opgaan in een groter geheel. Maar dát moment is nog niet daar. Juist nu hebben wij de kans om richting te geven, standaarden mee te ontwikkelen en publieke waarden te waarborgen.

Kortom: niets doen is geen optie. Dit programma is onze kans om relevant te blijven, betekenisvolle impact te maken én onszelf opnieuw uit te vinden – samen met onze partners.

10. Conclusie – klaar voor impact

Het Gegevenshuis staat aan de vooravond van een fundamentele transformatie. Met dit innovatieplan leggen we een stevig fundament voor een toekomst waarin we niet langer alleen beheren, maar regisseren. We kiezen bewust voor een meerjarige aanpak, waarin we met heldere stappen bouwen aan een wendbare, datagedreven en maatschappelijk relevante organisatie.

Door innovatie integraal onderdeel te maken van onze processen, cultuur en samenwerking, versterken we onze positie als betrouwbare partner voor gemeenten en ketenpartners. We zetten in op zichtbare maatschappelijke impact, waarbij geodata niet alleen een middel is, maar het kompas vormt voor beleid en uitvoering.

Met lef, visie en samenwerking gaan we aan de slag. Want impact maken met geodata begint vandaag.

11. Disclaimer – Grenzen aan voorspelbaarheid en ethische reflectie

Dit innovatieplan is opgesteld als richtinggevend document voor de komende jaren, op basis van trends die zich de afgelopen decennia hebben ontwikkeld en verwachtingen ten aanzien van technologische en maatschappelijke vooruitgang. Het is bedoeld als inspiratie en als kader voor beleidskeuzes, maar het pretendeert niet een blauwdruk van de toekomst te zijn.

We realiseren ons dat de werkelijkheid weerbarstig is. Technologische ontwikkelingen zoals AI, RPA en linked data kunnen hun potentieel mogelijk niet volledig waarmaken door politieke, juridische, ethische of sociaalpsychologische factoren. Ook de mate waarin commerciële partijen interesse tonen in specifieke domeinen zoals geo-data, speelt een rol in de snelheid en haalbaarheid van innovaties.

Daarom is dit plan niet statisch, maar adaptief: het vraagt om regelmatige toetsing, bijstelling en kritische reflectie, juist ook op de niet-technologische factoren die innovatie kunnen vertragen of richting geven. Dit geldt ook voor de inzet van middelen. Innovatie vraagt capaciteit, en die is niet oneindig.

De inrichting van een innovatieteam vanuit bestaande middelen betekent dat scherpe keuzes nodig zijn, met name gericht op prioritering en verkenning. De uitvoering van innovaties vereist aanvullende slagkracht die nu nog niet vanzelfsprekend is.

Ook ethische vraagstukken zijn onlosmakelijk verbonden met onze ambities. Vragen over eigenaarschap, transparantie, uitlegbaarheid en publieke waarde moeten voortdurend meewegen in de uitvoering van dit plan.

Innovatie mag nooit een doel op zich worden, maar moet bijdragen aan rechtvaardige, inclusieve en verantwoorde oplossingen.

Tot slot: hoewel dit plan het belang van innovatie onderstreept, kiezen we bewust voor een realistische toon. De roep om verandering is geen twijfel aan het bestaansrecht van onze organisatie, maar een oproep om wendbaar te blijven in een dynamische omgeving. Alleen door balans te zoeken tussen stabiliteit, beheersbaarheid en vernieuwing kunnen we toekomstbestendig opereren – zonder onnodige onrust te zaaien.